

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3219/2020. (VI. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 41.Bv.555/2019/7. számú végzése, valamint a Székesfehérvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 30.Bpkf.801/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Karsai Dániel ügyvéd) útján eljárva, az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 41.Bv.555/2019/7. számú végzése, valamint a Székesfehérvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 30.Bpkf.801/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, mivel a hivatkozott bírósági végzések az indítvány szerint sértik az Alaptörvény XXVIII. cikkét (valamint ehhez kapcsolódóan annak III. cikkét).
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó fogvatartott 2019. január 18-án kártalanítás iránti kérelmet és egyben panaszt terjesztett elő a 2018. január 25-e és 2019. január 18-a közötti fogvatartási ideje alatt – az alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények okán – őt ért sérelem miatt. Kártalanítási kérelmében sérelmezte, hogy a különböző büntetés-végrehajtási intézetekben mindvégig zsúfolt zárában volt elhelyezve, emellett a higiéniai körülmények is rosszak voltak, és a rovarfertőzöttség is jelentős mértékű volt. Az indítványozó a vizsgált időszakban egyszer nyújtott be panaszt (a kártalanítási kérelmével párhuzamosan), amelyet a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet parancsnoka megalapozottnak talált.
- [3] Az elsőfokon eljáró Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) végzésben az indítványozó által kifogásolt időszak vonatkozásában érdemben csak a 2018. október 18-a és a 2019. január 18-a közötti időszakot vizsgálta, és azon belül 52 nap tekintetében állapította meg a kártalanítási kérelem jogosságát. Az indítványozó kérelmének 2018. január 25-e és 2018. október 17-e közötti időszakra vonatkozó részét azonban az elsőfokú bíróság elutasította, ugyanis a végzés indokolása szerint a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) rendelkezései szerint erre az időszakra nem nyújtott be a kérelmével párhuzamosan a Bv. tv. szerinti panaszt. A 2019. január 18-án – az indítványozó által – előterjesztett panasz ugyanis a Bv. tv. szerint csak az ezen időponttól visszafelé számított három hónapos időszakra alapozza meg a kártalanítási kérelem érdemi elbírálását.
- [4] Az érdemben vizsgált időszak tekintetében az elsőfokú bíróság az irányadó jogszabályok és szakmai anyagok alapján állapította meg a kártalanítás alapjául szolgáló időszakot és döntött a kártalanítás mértékéről.
- [5] 1.2. Az elsőfokú bíróság végzésével szemben az indítványozó és annak jogi képviselője is fellebbezéssel élt. Az indítványozó jogi képviselője fellebbezésében kifejtette, hogy álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdését alaptörvény-ellenesen értelmezte – szerinte ugyanis a hosszabb időn keresztül folyamatosan fennálló alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt nem kell három havonta újra és újra előterjeszteni a Bv. tv. szerinti panaszt. Emellett a büntetés-végrehajtási intézetekben való rossz elhelyezési körülményeket részletezte, és erre tekintettel kérte az elsőfokú végzés felülbírálatát.
- [6] A másodfokon eljáró Székesfehérvári Törvényszék a fellebbezést alaptalannak ítélte, és az elsőfokú végzést helyben hagyta. A végzés indokolása szerint az első fokú bíróság helyesen értelmezte a Bv. tv. érintett rendelkezéseit, és a fogvatartás körülményeinek alapvető jogokat sértő jellegét is.

- [7] 1.3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az első- és másodfokú bíróságok végzéseinek alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok a vonatkozó jogszabályokat önkényesen, *contra legem* módon alkalmazták (mivel a Bv. tv.-nek olyan értelmezést tulajdonítottak – miszerint a kártalanítási igény érvényesítéséhez az érintett személynek háromhavonta új panaszt kell benyújtania –, amely abból véleménye szerint nem következik), ezzel pedig megfosztották őt alapjogai érvényesítésétől. Emellett pedig a másodfokú bíróság indokolási kötelezettségének sem tett eleget, mivel abban nem tért ki az indítványozó fellebbezésében felhozott jogsértésekre.
- [8] Az indítványozó alkotmányjogi panaszának indokolásában kiemelte, hogy az Alaptörvény III. cikke, az Alkotmánybíróság gyakorlata, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjoga alapján egyértelműen a kínzás és embertelen bánásmód tilalmának követelményébe ütközik a zárakban a jogszabályokban előírt minimális élettér hiánya. Annak ellenére pedig, hogy az indítványozó több hónapig volt ilyen körülmények között, csak alig 3 hónapra nézve kapta meg az őt megillető kártalanítást. Ennek oka pedig egyértelműen az eljáró bíróságok önkényes jogértelmezése volt, amely már önmagában sérti az Alaptörvény III. cikkét. Ezen – álláspontja szerint – *contra legem* jogalkalmazás sértette a tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos követelményét is, hiszen az Alkotmánybíróság is kimondta a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában, hogy egy jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, ami pedig végeredményben alaptörvény-ellenességet is eredményez, továbbá a 3026/2015. (II. 9.) AB határozatában azt is, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Alkotmányjogi panaszában a fentiekkel összefüggésben kiemelte, hogy a Bv. tv. 10/A. §-ából nem következik a háromhavonta benyújtandó új kérelem követelménye, mivel ha ezt szeretne volna a jogalkotó kifejezni, akkor ez explicite megjelenne a törvényben. Ezért az eljáró bíróságok a tényállásban ismertetett értelmezésükkel az Alaptörvény 28. cikkét sértő módon értelmezték a Bv. tv.-t.
- [9] A fentiek mellett az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból következik a bírósághoz fordulás joga is, amely eljárásban a felek az eljárás alakítói nem pusztán tárgyai, elszenvetői. Ezen jogosultságból pedig az is következik, hogy az eljáró bíróságok döntéseiket megindokolják. Jelen ügyben azonban az indítványozó álláspontja szerint ezen jog nem érvényesült, mivel a másodfokú bíróság végzésében egyáltalán nem foglalkozott az indítványozó fellebbezésében írtakkal, így az lényegében elbírálatlan maradt.
- [10] 2. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [11] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el, és az indítványozó panaszának vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [12] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában a támadott végzések alaptörvény-ellenességét Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének (és azzal összefüggésben az Alaptörvény III. cikkének) sérelmére alapozta. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [13] 2.2. A törvényszék mint másodfokú bíróság végzése ellen nincs helye fellebbezésnek, az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [14] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló, kártalanítási igényt előterjesztő személy nyújtotta be az ügyét érdemben lezáró bírósági végzéssel szemben, így az indítványozó érintettnek tekinthető, tehát jogosult volt az alkotmányjogi panasz előterjesztésére.
- [15] A fentiek mellett megállapítható, hogy az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványát.

- [16] 2.3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [17] Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag a bírói döntéseknek az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslással (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamenyny jog sérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]]. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]].
- [18] Az Alkotmánybíróság a fentiekkel összefüggésben megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog vonatkozásában (illetve ehhez kapcsolódóan az Alaptörvény III. cikke tekintetében) részben csak a bíróság törvényértelmezését vitatta. Az Alkotmánybíróság ezért arra a következtetésre jutott, figyelembe véve az eljáró bíróságoknak a végzéseikben kifejtett indokolását, hogy az indítványozó panasa a sérelmezett döntéssel kapcsolatban nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel. Az indítványozó tehát a bírói törvényértelmezést anélkül vitatta, hogy értékelhető, alapjogi sérelemre vonatkozó indokolást adott volna elő, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [19] 2.4. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben azt is kifogásolta, hogy álláspontja szerint a másodfokú bíróság nem bírálta el érdemben az elsőfokú bíróság végzésével szemben előterjesztett fellebbezést, így nem tett eleget indokolási kötelezettségének. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó fellebbezésében kizárólag az elsőfokú bíróságnak a Bv. tv.-vel összefüggő jogértelmezését kifogásolta (illetve a megítélt kártalanítás mértékét), amelyre az másodfokú bíróság ugyan röviden, de választ adott, így az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszban ezen részével összefüggésben is megállapította, hogy az nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétegyét, ezért nem felel meg az Abtv. 29. §-ának.
- [20] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. május 26.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/513/2020.